

VERİMSİZLİK KARLILIĞA YANSIYOR

Bursa Ticaret ve Sanayi Odası tarafından yapılan İlk 250 Büyük Firma Araştırması, kent ekonomisinin nabzını tutan en kapsamlı veri kaynağı olarak öne çıkıyor. Araştırma, sektörlerin satış, katma değer, ihracat, istihdam ve kârlılık gibi temel göstergelerini analiz ederek kent ekonomisinin kapasite ve potansiyeline ışık tutuyor. Sektörlerin yıllar içerisindeki gelişimini boyutlandırma imkânı tanıyan bu araştırma, aynı zamanda derin bir okumayla içinde bulunulan zaman diliminin koşullarının etkileri ve ihtiyaçlarını da anlaşılır kılıyor. 2024 verileri, Bursa ekonomisinin lokomotif sektörlerine dair önemli ipuçları sunuyor. Bulgular, 'verimsizlik kârlılığı düşürüyor' tespitini açık biçimde doğruluyor. Peki, ne görüyoruz?

Bursa'nın ilk 250 büyük firmasının, önceki yıla kıyasla geçen yılki performansı şöyle: Net satışlar yüzde 43, net katma değer yüzde 10, öz kaynaklar yüzde 34, aktif toplam yüzde 41, ihracat yüzde 11 ve istihdam yüzde 7 artarken karlılık yüzde 67 ve FAVÖK yüzde 18 oranında geriledi. Araştırma, temel göstergelerin yanında sorun tespitlerine de fırsat tanıyor demiştik, işte bu oranlama sektörlerde büyümeye rağmen 'verimsizlik' gerçeğini ortaya koyuyor. Peki, biz 'verimlilik' denince ne anlıyoruz? Genel çerçevede 'enerji' ile ilgili bir verimlilik algısının yaygın kanaat olduğu söyleyebiliriz. Öyle ki kamu nezdinde de benzer bir yaklaşım olduğu biliniyor. Örneğin kamu idaresinin ilgili kurumlarınca uygulanan 'Verimlilik Artırıcı Proje (VAP) Destek Programı' var. Mezkûr program kapsamında 2009 yılından bu yana ülke genelinde 724 projeye 245 milyon liralık destek verildi ve bu sayede yıllık 1,6 milyar liralık enerji tasarrufu sağlandı.

Enerjide verimlilik önemli, ancak bu kavramı sınırlamamak gerekiyor. Enerjinin yanı sıra su, insan kaynağı ve finansal varlıklarda da verimliliği esas alan bir yönetim anlayışı geliştirmemiz gerekiyor. Su verimliliği perspektifini açmak gerekirse mevcut kaynakların tüm ihtiyaçları sürdürülebilir şekilde karşılaması adına hem toplumsal hem sektörel hem de politik uyanışa ve adımlara ihtiyacımız var. Mesela ülkemiz genelinde su varlığımızın kullanımına bakıldığında hem eşitsiz hem de verimsiz bir dağılım göze çarpıyor. Yüzey ve yeraltı sularımızın dönemsel artmakla birlikte ortalama yüzde 70'den fazlası, tarımsal sulamada kullanılıyor. Üstelik bunun da yüzde 65'i vahşi sulamaya gidiyor. Ve sonuç, ülke ortalaması yüzde 35 mahsul daha tarlada iken israf oluyor. Gıda enflasyonu ise cabası... Öte yandan İlk 250 içerisinde gıda, tarım ve hayvancılık sektöründeki 31 firmanın toplam karlılığının, yüksek değer ve oranda olması ise 'karlılık-verimlilik' denklemi açısından dikkat çekici bir istisna olarak karşımıza çıkıyor. Tarımda denetim ve ölçülebilirlikten uzak durumu yadsıyıp çevre ve su konusunda sanayinin hedefe konduğu yaklaşımın ezberine dayalı vasatlığı, sorunun tespiti önünde bir engel olduğu gibi çözüm üretme becerisinden de uzak bir noktada konumlanmaya neden oluyor. Tarım ve sanayi arasında rekabet yerine iş birliğine dayalı, ortak gelişimi hedefleyen bir yol haritası çizilmeli. Tüm sektörlerde su gibi verimsiz kullanılan bir başka kaynağımız ise insan. Beşerî sermayemizin nitelikli hale getirilmesi adına eğitimin tek başına yeterli olmadığını görüyoruz. Her iş kolunda çalışma kültürü, mesleki ahlak ve etik erozyonuna hem bireysel tutum hem de sosyal yönelim olarak şahit oluyoruz. Fırsat ekonomisi, belli kesimlere kazanç sağlarken, kamusal alanda eşitsizlik ve adaletsizlik yaratıyor. Bu yönüyle sermayenin de verimsiz kullanıldığına gündelik hayat pratiklerinde, aşırıya kaçan lüks tüketiminde ve konfor alanının giderek genişlemesinde görüyoruz.

Özetle, verimsizlik sadece enerjide değil; su, insan kaynağı, sermaye, zaman, teknoloji ve tedarik zincirlerinde de kendini gösteriyor. Sistemli bir verimlilik planı gereksinimi, nitelikli ekonomik büyüme için bir şart olarak önümüzde duruyor. Kuşkusuz, üretim maliyetlerinin ve finansal yüklerin giderek artması da tüm bu nedensellik örüntüsünde bir yere konumlanıyor. İş dünyasının sürekli dile getirdiği finansman maliyetini düşürecek sektör bazlı kredilerin geliştirilmesi, Ar-Ge ve inovasyon yatırımlarının desteklenmesi, yeşil ve dijital dönüşümün teşvik edilmesi gibi temel çağrıların daha somut adımlarla karşılık bulması ve bu adımların da optimum seviyede değerlendirilip sürece iyileşme ve ilerleme olarak yansımaları bekleniyor. Nicelik temelli büyümenin yanında nitelik odaklı dönüşümü hedefleme, kaynakların etkin kullanımına odaklanma ve çok yönlü verimlilik gözetimini geliştirme hem kent hem de ülke ekonomisinin ilerlemesini sürdürebilmesi için kritik önem arz ediyor.